

Золотоніська районна організація
Національної спілки краєзнавців України
Наукова бібліотека ім. М. Максимовича
Черкаського національного університету
ім. Б. Хмельницького

КРАЄЗНАВЧИЙ КАЛЕНДАР ЗОЛОТОНІЩИНИ

ЮВІЛЕЇ 2025 РІК

Черкаси 2025

УДК 94(477.46-35)(058.3)«2025»
К 56

Рекомендовано до друку Президією правління Черкаської обласної організації НСКУ (протокол №1 від 14. 01. 2025 р.).

Рецензенти:

доктор історичних наук, професор **В. Ф. Босчко**;
доктор історичних наук, професор,

голова Черкаської обласної організації НСКУ **В. М. Лазуренко**;
доктор історичних наук, професор **А. Г. Морозов**

К 56 Краєзнавчий календар Золотоніщини: ювілеї. 2025 рік / авт.-упоряд. Г. М. Голиш. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2025. – 36 с.

У запропонованому виданні подано стислу довідку про історію й сьогодення Золотоніського району Черкаської області та календар найбільш вагомих ювілейних дат цього краю на 2025 рік. Акцентовано увагу на персоналіях, які залишили знаковий слід в історії Золотоніщини. Довідник адресовано краєзнавцям, освітянам, працівникам культури, управлінням.
УДК 94(477.46-35)(058.3)«2025»

ВИДАНО ЗА ФІНАНСУВАННЯ ФОНДУ М. ТОМЕНКА «РІДНА КРАЇНА»

*Автор-упорядник висловлює щирою вдячністю за сприяння у виданні цього довідника краєзнавцям
В. Г. Побиванцю, О. І. Снітку, О. П. Ткаченку, В. М. Ямборській*

Комп'ютерний набір,
редагування **Голиш Г.**
Технічний редактор **Чабаненко Ю.**
Верстка **Захарченко І.**
Дизайн обкладинки **Орленко К.**
Коректор **Макаренко Л.**

Підписано до друку 24.12.2024
Формат 60x84/16.
Папір ??? Наклад ??? прим.
Умов. друк. арк. ??? Зам 2131.

Видавець: Чабаненко Ю.
Свідоцтво про внесення до
Державного реєстру видавців
серія ДК № 1898 від 11.08.2004 р.
Україна, м. Черкаси, вул. О. Дашковича, 39
Тел: (096) 288 13 36, (093) 788 99 99
E-mail: office@2upost.com
Сайт: www.masterdruku.com.ua/

Друк ФОП Чабаненко Ю.
Україна, м. Черкаси, вул. О. Дашковича, 39
Тел: (096) 288 13 36, (093) 788 99 99

© автор-упорядник Голиш Г. М., 2025

ЗОЛОТОНІСЬКИЙ КРАЙ: ШТРИХИ ДО МИНУВШИНИ Й СУЧАСНОСТІ

ВІЗИТІВКА РАЙОНУ

Золотоніський район знаходиться в північно-східній частині області й займає частину Придніпровської низовини. Златокраєм протікають річки Золотоношка, Кропивна, Супій, Сула, Чумгак та ще з десяток малих річок, які відносяться до Дніпровського басейну. Звісно, найбільшим багатством краю є його чорноземи, які займають понад ¾ ґрунтів, значними є й лісові ресурси.

Загальна площа Золотоніського району нині становить 4246 кв. км, а населення – близько 130 тис. мешканців, й за цими показниками Золотоніщина посідає останнє місце серед чотирьох районів області. До складу району входить 168 населених пунктів, об'єднаних у 11 територіальних громад: Золотоніську міську, Драбівську й Чорнобаївську селищні, а також Великохутірську, Вознесенську, Гельмязівську, Зорівську, Іркліївську, Новодмитрівську, Піщанську й Шрамківську сільські.

ДАЛЕКА МИНУВШИНА

Сліди життя на теренах краю з'явилися ще в давноминулі часи палеоліту: біля с. Велика Бурімка виявлено стоянку мисливців на мамонтів, датовану близь-

ко 40 тис. р. до н. е. Однак масова залюдненість краю припала вже на добу неоліту та енеоліту. Залишки поселень тих часів виявлено біля сіл Благодатне, Бузьки, Вереміївка, Домантів, Жовнине. Коробівка, Чехівка та ін. Сліди життя за бронзового віку віднайдено в районі сіл Благодатне, Домантів, Жовнине, Кедина Гора, Лящівка. Трапляються й археологічні об'єкти скіфської доби, зокрема, біля Васютинець, Гладківщини, Мойси-нець і Софіївки виявлено кургани, а скіфську кераміку – на більшості території краю. У долині Супою біля с. Піщане знайдено 15 високохудожніх античних бронзових посудин, датованих V – поч. IV ст. до н. е. Про торговельні та культурні зв'язки наших предків із античним світом засвідчує й знайдена біля Благодатного амфора з Тири, а також лутерій (с. Піщане) і скарб римських монет (с. Ковтуни).

Ранньослов'янський період представлений у краї залишками поселень черняхівської та пенківської археологічних культур. Зокрема, вони виявлені поблизу Бакаївки, Васютинців, Деньгів, Ірклієва, Крутьок, Шабельників. Археологи дослідили городища киеворуської доби біля сіл Бубнівська Слобідка, Гельмязів, Золотоноша, Кропивна, Піщане, а також низку селищ.

Для захисту від кочових племен у краї була створена Надсулянська лінія оборони, опорними пунктами якої стали міста-фортеці Воїнь, Желді, Кизивер, Боромль, Лящівка. Окрім цього існувала й допоміжна, Надсупійська лінія оборони (місто Пісочен, городище біля сучасних Калеників, а також Ташань). Під час монголо-татарської навали 1239–1240 рр. край було сплюндровано, а всі міста-фортеці й городища стерті з лиця землі.

За литовсько-польської доби обабіч Дніпра постало велике земельне володіння князів Глинських (Глинщина). З другої половини XVI ст. у краї запанували князі Довмонти.

Золотоніщина стала однією з колисок українського козацтва, яке зародилося в XV ст. Козаки мужньо боронили рідну землю від спустошливих турецько-татарських набігів, боролися з польськими поневолювачами. На ті часи припадають і перші писемні згадки про Домантів (1535 р.), Золотоношу (1576 р.), Кропивну (1615 р.), Гельмязів (1616 р.), Богушкову Слобідку (1619 р.), Каленики (1622 р.)

Наші краяни взяли участь у козацько-селянських повстаннях кінця XVI – першої пол. XVII ст. Вони покозачувались і вступали до повстанських загонів С. Наливайка, Т. Федоровича, П. Бута, Я. Острянина. Під час цих визвольних змагань виникли Гельмязівська, Домантівська, Золотоніська та Піщанська сотні в складі Черкаського полку і Бубнівська – Канівського.

З початком Визвольної війни виникли Кропивнянський (полковник Ф. Джеджелій) та Іркліївський (М. Телюченко) полки і, в їхньому складі, Бурімська, Васютинська, Вереміївська, Деньгівська Канівецької сотні. Богушковослобідчанська сотня належала до Черкаського полку. Козаки Золотоніщини взяли участь у всіх битвах Визвольної війни і особливо відзначилися в бою під Збаражем.

У добу Гетьманщини наш край став головним осередком антимосковського повстання козаків Переяславського полку, яке охопило Богушкову Слобідку, Бубнів, Гельмязів, Золотоношу, Кропивну, Піщане та інші поселення. Продовжувалася й боротьба з турками й татарами. У 1692 р. кримчаки вдерлися до Кропивни,

Золотоноші, Домантова, Бубнова та інших поселень і захопили сотні полоняників.

Козацтво Золотоніщини брало участь у Північній війні 1700–1721 рр. У XVIII ст. продовжувалося залюднення краю, виникли сотні нових поселень. З остаточною ліквідацією полково-сотенного устрою вводився загальноросійський поділ спочатку на намісництва, а потім губернії, які ділилися на повіти. Від 1782 р. Золотоноша стала центром однойменного повіту Київського намісництва, з 1797 р. Малоросійської, а з 1802 р. – Полтавської губернії.

КРАЙ У ХІХ – ПОЧ. ХХ СТ.

У першій половині ХІХ ст. продовжувало зростати дворянське землеволодіння. Найбільшими землевласниками краю були Барятинські, Безбородьки, Кочубеї, Томари, Лукашевичі, Кантакузени, Неплюєви. Далеко за межами краю став відомим маєток Ф. Мерінга «Великий Коврай», де застосовувалася 18-пільна система й функціонував кінний завод. Щодо соціально-станової структури людної Золотоніщини, то вона суттєво відрізнялася від населення Правобережжя насамперед переважанням козаків: їх у повіті в другій пол. ХІХ ст. налічувалося 64,5 тис. осіб (чоловічої статі). Натомість кріпаків тоді було 55,5 тис., державних селян – 8,1, міщан – 3,2 тис., дворян – 1,6 тис.

При переважанні в економічній структурі краю сільського господарства, розвивалося й промислове виробництво, зокрема, спиртова, борошномельна й текстильна галузі. У 1896 р. став до ладу Золотоніський лікєро-горільчаний завод, 1902 – у повітовому центрі

розпочав свою роботу паровий млин Зархина-Рабиновича, а ще в 1862 р. бельгійці відкрили в Драбові льотіпальну фабрику. Розвитку торговельних зв'язків сприяло відкриття в 1897 р. вузькоколійної залізниці Бахмач – Красне, а в 1912 р. – Бахмач – Одеса.

Під час війни з наполеонівською Францією в Золотоноші створювалося дворянське ополчення, а в Горошині відомий письменник І. П. Котляревський формував козацький полк, куди увійшло багато козаків нашого краю. Краяни взяли участь і в багатьох інших війнах ХІХ ст. Зокрема, у війні з Туреччиною відзначився останній кошовий отаман Задунайської Січі Й. М. Гладкий (родом із Мельників).

Досить помітними в краї стали й події першої народної революції 1905–1907 рр. Їхньою кульмінацією вважається Золотонісько-Коробівське збройне повстання 18 жовтня 1905 р.

Керівним органом регіонального самоуправління стало повітове земство – одне з найпрогресивніших на Полтавщині за своїм складом. У різні часи його гласними були вчений-енциклопедист М. О. Максимович, історики І. В. Лучицький і В. П. Науменко, державний діяч С. В. Лукашевич (очолював земство) та ін.

У повітовому центрі від поч. ХХ ст. працювали чоловіча та жіноча гімназії, а на місцях – церковно-парафіяльні, земські школи та школи грамоти. Осередками охорони здоров'я у краї стали Золотоніська повітова земська лікарня, 14 лікарських дільниць і фельдшерські пункти.

Великі випробування випали на долю наших краян у роки Першої світової війни 1914–1918 рр. та Української революції 1917–1921 рр. Мужність драбівчанина Г. П. Приймака на фронтах війни була відзначена чо-

тирма Георгіївськими хрестами, а уродженця Бубнівської Слобідки К. Д. Келепа – трьома.

У 1917 р. постала Золотоніська повітова рада як орган Української Центральної ради. Наприкінці січня до Золотоноші вступив червоногвардійський загін, однак радянська влада протрималася в краї лише до березня 1918 р., бо його терени зайняли австро-німецькі війська. За Гетьманату відбулося два золотоніські повстання (у травні та листопаді). Від серпня до грудня 1919 р. край перебував під владою денікінців. Уродженець с. Деньги С. П. Шелухін став Генеральним суддею та міністром юстиції УНР, його односельчанин, генерал-хорунжий А. М. Вовк – один із організаторів Першого зимового походу Армії УНР, а контр-адмірал М. І. Білинський – міністр морських справ, міністр внутрішніх справ УНР. Президентом УНР у екзилі став наш земляк А. М. Ливицький.

РАДЯНСЬКА ДОБА

Після поразки Української революції й загибелі УНР у краї на понад 70 років утвердилася радянська влада. 1920–30-ті роки характеризувалися суттєвими змінами адміністративно-територіального устрою. 7 березня 1923 р. на мапах України з'явився Золотоніський район, котрий займав хіба що п'яту частину колишнього однойменного повіту. Поряд з цим у березні – квітні того ж року на колишніх повітових територіях взяли прописку Гельмязівський, Драбівський, Іркліївський, Канівський (Лівобережжя), Ковалівський (пізніше Бирлівський), Чернобаївський, Шрамківський і Вереміївський (згодом Жовнинський),

Піщанський райони (два останні невдовзі було зліквідовано). Реформаторські метаморфози мали своє продовження: райони підпорядковувалися округам (Золотоніській, потім Черкаській, Шевченківській, Драбівщина – Прилуцькій), а від 1930 р. – безпосередньо столиці (м. Харкову). Із запровадженням через два роки обласного поділу названі райони увійшли до складу спочатку Київської і Харківської, а в 1937 р. – новоствореної Полтавської області.

Оговтавшись від післявоєнної розрухи та голоду 1921–1923 рр., наші земляки потрапили у вир радянської модернізації. На виконання програми більшовицької індустріалізації в Золотоноші стали до ладу ремонтно-механічний, м'ятний, маслоробний, крохмале-патоковий, конопляний заводи, швейна фабрика, чинбарня та інші підприємства.

«Великий перелом» і повний демонтаж НЕПу (1929 р.) приніс і насильницьку колективізацію, яка супроводжувалася розоренням зразкових селянських господарств («розкуркулюванням»). Прикладом противу колгоспному будівництву стало стихійне Драбівське повстання 1930 р. Воно було жорстоко придушено, а найбільш активних його учасників стратили (лише в с. Перервенці було розстріляно 18 повстанців).

Одним із прямих наслідків демонтажу усталених форм господарювання на селі та українофобії сталінського режиму став голод 1932–1933 рр., який обернувся тисячами смертей наших земляків. Лише в Чернобаївському й Іркліївському районах від голоду загинуло близько 3,5 тис. осіб. У Гельмязові голодна смерть обірвала життя кожного 8-го мешканця, в Калениках – кожного 5-го, Піщаному – 4-го, а в Богданах, Підставках і Плешканях – кожного 3-го. Лише в другій

половині 1930-х рр. було дещо здолано кризу колективного господарювання й окремі колгоспи досягли певних виробничих успіхів. До таких, зокрема, належали колективні господарства, які працювали в Піщаному, Чапаєвці, Дмитрівці, Ірклієві та ін. Значну роль у налагодженні сільгоспвиробництва зіграли Золотоніська, Гельмязівська, Драбівська, Кононівська, Чернобаївська МТС.

Деякі позитивні зрушення відбувалися в духовній сфері, зокрема, було в основному ліквідовано неписьменність і відбувся перехід до обов'язкової початкової освіти, зростала мережа семирічних і повних середніх шкіл, створювалися культурні осередки. У Золотоноші функціонували ветеринарний, педагогічний та агрономічний технікуми, медична школа й школа механізації сільського господарства. У Чапаєвці 7 червня 1936 р. було відкрито перший у республіці сільський стадіон. Однак уся освітньо-культурна галузь перебувала під ідеологічними пресом тоталітарної радянської системи.

Тридцять роки, особливо друга їх половина, характеризуються розгулом сталінських політичних репресій, вістря яких насамперед було спрямовано проти інтелігенції та духовенства. Їхніми жертвами стали тисячі наших краян, серед них поет М. Драй-Хмара, сатирик Ю. Гедзь, просвітник М. Злобинець, художники І. Шульга й І. Падалка та ін.

З початком німецько-радянської війни вже у вересні 1941 р. наш край опинився під нацистською окупацією. Нацисти та їхні посібники знищили понад 10 тис. наших краян, біженців та військовополонених. Попри жорстокі репресії наші краєни не стали на коліна перед окупантами й Золотоніщину охопи-

ло полум'я антинацистського спротиву. У Золотоноші в 1942 р. діяла підпільна організація, а в низці сіл – підпільні групи. Боролися проти окупантів і бійці Гельмязівського (командир Ф. Д. Горелов, 1941 р., загін було розгромлено), Золотоніського (М. І. Савран, 1943 р.), Жовнинського (Н. А. Червяковський, 1943 р.) партизанські загони. Українським штабом партизанського руху в серпні 1943 р. на територію краю було десантовано партизанський загін під командуванням М. Р. Соболева-Кузьміна, у лави якого влилося багато наших земляків.

Вигнання нацистських окупантів із Золотоніщини відбулося 21–29 вересня 1943 р., безпосередню участь у ньому взяли війська 3-го гвардійського Сталінградського механізованого корпусу, 23-ї, 218 і 138-ї дивізій, 662-й близькобомбардувальний авіапункт та інші формування Воронезького фронту. Золотоношу було очищено від гітлерівців 22 вересня 1943 р.

Учасниками війни з нацизмом стали десятки тисяч наших земляків, більше половини фронтовиків загинуло у воєнному вирі. Уродженці краю демонстрували яскраві зразки героїзму й самопожертви, десятки тисяч були нагороджені орденами й медалями. Мужність 23 уродженців краю відзначена званням Героя Радянського Союзу, а 7 стали повними лицарями ордена Слави. Людиною-легендою по праву вважають нашого земляка з села Нехайки, ушавленого льотчика-аса І. Н. Степаненка, подвиги якого в полум'яному небі відзначені двома Золотими зірками Героя.

У важкі повоєнні роки, що супроводжувалися розрухою й голодом 1946–1947 рр. жителі краю самовіддано відбудовували господарську й соціально-культурну сфери. Уже наприкінці 1940-х рр. зви-

тяжна праця ланкових П. Д. Кисіль та В. П. Зінник з Чорнобаївщини була відзначена званням Героя Соціалістичної Праці.

Від січня 1954 р. райони Золотоніщини опинилися в складі новоствореної Черкаської області. У другій половині 1950-х рр.. суттєво зменшилася чисельність населених пунктів, адже деякі з них потрапили в зону затоплення у зв'язку з будівництвом Кременчуцької ГЕС. Рішенням Черкаського облвиконкому (липень 1958 р.) було знято з обліку чи об'єднано з іншими населеними пунктами понад 40 поселень краю. А результатом чергових адмінреформ 1959–1963 рр. стала ліквідація Гельмязівського, Іркліївського й Шрамківського районів, які приєднали (відповідно) до Золотоніського, Чорнобаївського й Драбівського районів.

Попри труднощі й негаразди, певні зрушення спостерігалися в розвитку сільського господарства. Аграрними лідерами краю були колгоспи «Більшовик» (с. Дмитрівка), ім. Т. Шевченка (пізніше «Маяк», с. Піщане), ім. Чапаєва (с. Чапаєвка), держплемзавод (с. Коробівка), радгоспи ім. Комінтерну й «Безбородьківський» та ін.

На Золотоніщині зародився рух доярок-п'ятитисячниць (надоювали в 1970-х по 5–6 тис. молока на корову), і в їхній когорті були Герої праці В. М. Левчик, Н. В. Рева (обидві – с. Дмитрівка), В. Двірна (с. Старий Коврай), М. О. Марченко (с. Чапаєвка), М. Д. Слюсар (с. Піщане). Далеко за межами краю линула слава про знатних механізаторів О. Т. Сологуба (с. Нова Дмитрівка), Г. С. Неруха (с. Коврай), В. К. Киву (с. Плешкані), І. Пуха (с. Демки), М. А. Собка, Ю. О. Белякова (обидва – с. Хрущівка). На всю Україну прославилися господарства, які очолювали Герої праці Л. О. Івани-

щенко (с. Скоролистик), М. В. Консовський (с. Привітне), К. О. Полатайло (с. Новоукраїнка).

У 1950 – 70-х рр. поживався промисловий розвиток краю. Так, у Золотоноші запрацювали м'ятний, консервний та пивний заводи, маслоробний комбінат, комбінат хлібопродуктів, швейна та парфумерна фабрика. Промисловим лідером Золотоніщини став Пальмірський цукрозавод, який випустив свою першу продукцію в 1970 р. Виробничі успіхи демонстрував і Іркліївський маслосирзавод. У Чапаєвці працював завод просочування деревини.

У другій половині 1970-х рр.. краєм проліг магістральний газопровід Уренгой – Помари – Ужгород. Це уможливило газифікацію багатьох населених пунктів Золотоніщини.

В УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ

На початковому етапі української незалежності край переживав великі труднощі соціально-економічного характеру. Кризові явища спостерігалися в промисловості, а відтак не витримали ударів ринкової стихії заводи «Супутник», залізобетонних конструкцій, консервний, фабрика художньої вишивки (Золотоноша). Скоротили своє виробництво РМЗ, цукрозавод, маслоробний комбінат.

Разючими були наслідки кризи в сільгоспвиробництві. За десятиріччя (від 1990 р.) виробництво зерна скоротилося в 1,2 рази, цукрових буряків – у 3, овочів – у 10, молока – удвічі, м'яса – 4, яєць – у 6,8. Поголів'я ВРХ зменшилося удвічі, свиней – у 4, птиці – у 5 разів.

У результаті реформування аграрного сектору в селі остаточно утвердилися приватно-орендні відносини й постали господарства нового типу: сільгосптовариства з обмеженою відповідальністю (СТОВ), приватні сільгоспідприємства (ПСП), агрофірми (АФ), дочірні підприємства (ДП) тощо. Після цих змін, здолавши кризові негаразди, багато сільгоспідприємств почали демонструвати позитивну динаміку свого розвитку.

Рік 2020 ознаменувався доволі суттєвими перетвореннями в адміністративно-територіальній історії Золотоніщини: черкаське Лівобережжя відтоді репрезентує єдиний Золотоніський район, а Драбівський і Чорнобаївський стали надбанням історії.

Десятки золотоніщан узяли участь у подіях Помаранчевої революції 2004 р. та Революції Гідності 2013–2014 рр. Зокрема, одним із лідерів Помаранчевої революції став М. В. Томенко (згодом віце-Прем'єр-міністр, заступник голови ВРУ).

З початком гібридної війни, яку розв'язала проти України в 2014 р. путінська Росія, а особливо після відвертого вторгнення рашистів 24 лютого 2022 р., тисячі золотоніщан стали на захист рідної землі. На жаль, у цій священній війні з ворогом загинуло й знигло безвісти багато наших земляків. Мужність кількох воїнів-золотоніщан відзначена високим званням понад 20 орденами, а понад 100 – медалями та іншими відзнаками. Тисячі мешканців краю беруть активну участь у волонтерському русі, переказують кошти для зміцнення ЗСУ.

СЬОГОДЕННЯ РАЙОНУ

Провідною галуззю сьогоденного економічного життя Золотоніщини залишається сільське господарство. Нині аграрний сектор репрезентовано 325 господарствами (в т. ч. 176 фермерськими). Показники європейського рівня демонструють потужні сільгоспідприємства: СТОВ «Агрофірма «Маяк» (засновник Герой України М. С. Васильченко, директор О. М. Васильченко), ПСП «Плешкані» (директорка – Л. І. Лисун), корпорація «Дніпро» (Петро, Андрій, Олексій, Григорій Душейки), СТОВ АФ «Великий Хутір» (В. Шинкаренко), СТОВ «АГРОКО» (І. Потапенко), ТОВ «Гранекс-Черкаси (Т. Ван Гої), СТОВ «Благодатне» (засновник А. В. Марченко, директор О. А. Марченко), СТОВ «Прогрес» та ін.

Щодо промислової галузі, то в сьогоденні вона представлена переважно підприємствами харчової промисловості, котрі розташовані в райцентрі. Промисловим старійшиною краю є Золотоніський лікєро-горілляний завод, а одним із флагманів виробництва по праву вважають ТДВ «Золотоніський маслоробний комбінат». Відомими в краї підприємствами є ДП «Роял Фрут Гарден Іст», ТОВ ПП «Еконія», ТОВ «ФЕС УКР», ПП «Імперіал Плюс», ТОВ «Омега Три», ТОВ «М'ясорибторг» та ін. Серед підприємств лісотехнічної промисловості чільне місце належить Золотоніському лісовому господарству. На території району здійснюється виробництво парфумерних та косметичних засобів, паперових канцелярських виробів, деревини, хлібобулочних виробів, напоїв, розчинної кави, молочної продукції, крупів, борошна, макаронних виробів, риби, м'ясопродуктів, олії, яєць, солодошів тощо.

Златокрай має розгалужену освітню мережу, котра репрезентована Золотоніським коледжем ветеринарної медицини, двома професійними ліцеями (м. Золотоноша, с. Іркліїв), 90 загальноосвітніми, 8 позашкільними закладами й 41 дошкільною установою.

На Золотоніщині нині працює 127 клубних закладів, 122 бібліотеки, 8 активних парків. 19 колективів художньої самодіяльності носять звання «народний» чи «зразковий». Запроваджено та присуджується чотири літературні премії: імені Миколи Терещенка (в галузі художнього перекладу), Михайла Старицького, Михайла Масла, Івана Дробного.

Важливими осередками пам'яті стали Золотоніський, Благодатнівський, Великохутірський, Гельмязівський, Дмитрівський, Домантівський, Драбівський, Крутьківський, Нехайківський, Піщанський, Чернобаївський краєзнавчі музеї, а також природно-історичний комплекс Григорія Сковороди (с. Коврай), літературно-меморіальний музей М. Старицького (с. Кліщинці), музей Михайла Максимовича (с. Богуславець) та приватний музей «Козацькі землі України» (с. Вереміївка). Всього в районі функціонує 18 музеїв.

На теренах краю зареєстровано 7 культових споруд, які є відомими пам'ятками дерев'яного та кам'яного зодчества минулого. Серед них – Преображенська та Свято-Покровська церкви Красногірського монастиря (відповідно 1771, 1860 рр., с. Бакаївка), Свято-Успенський собор (1910 р., м. Золотоноша), Свято-Троїцька (1840 р., с. Гельмязів), Петро-Павлівська (поч. XIX ст., с. Великий Хутір), Свято-Троїцька (1794 р., с. Драбівці), Свято-Михайлівська (XVIII ст., Лукашівка) церкви.

Осердям медичної галузі краю є znana на Черкащині Золотоніська багатопрофільна лікарня, такого ж типу медичні заклади працюють у Чернобаї та Драбові. Медичне обслуговування на первинному рівні забезпечують 5 центрів первинної медико-санітарної допомоги, 32 лікарські амбулаторії сімейної медицини, 55 ФАПів та фельдшерських пунктів, 38 медпунктів тимчасового базування.

Виконавчу владу в районі здійснює Золотоніська райдержадміністрація (голова – Ю. С. Дудка). Органом місцевого самоврядування, який представляє спільні інтереси територіальних громад району, є Золотоніська районна рада (голова – Б. Г. Євмина).

ЗОЛОТОНІСЬКІ ЗНАМЕНИТОСТІ

Щедра на таланти золотоніська земля виголихала багатьох відомих достойників духу, котрі зажили загальнонаціональної, а деякі з них – і світової слави. Варто підкреслити, що саме Златокрай подарував Україні людину-академію М. О. Максимовича (народився на х. Тимківщина, нині с. Богуславець). Родом із м. Золотоноша – вчений-біохімік зі світовим іменем О. М. Бах та знаменитий індолог О. П. Баранников, а з с. Маліївка – відомий математик М. Є. Ващенко-Захарченко. Знані в Україні літературознавці – драбівчанин І. О. Дзевєрін і уродженець с. Нехайки Б. А. Деркач стали академіками НАН України і Шевченківськими лауреатами. У цій славній когорті – й академіки НААН В. С. Шебанін (м. Золотоноша) та М. П. Лісовий (с. Коврай-2). Досі відсутня більш-менш точна статистика

щодо кількості наших краян із вченим званням професора, проте можна сказати з впевненістю, що їхній лік іде на сотні. Варто згадати й патріарха українського краєзнавства, заслуженого вчителя України М. Ф. Пономаренка (с. Підставки), котрого по праву величали «народним академіком».

Доволі помітним є слід золотоніщан, залишений ними в українській літературі. Серед цих майстрів слова – творець романсу «Чорнії брови, карії очі» К. Д. Думитрашко (м. Золотоноша), побратим Т. Шевченка, поет і перекладач О. О. Навроцький (с. Антипівка), поети К. О. Білиловський (с. Вознесенське), Охрім Варнак (О. О. Василенко, с. Коврай), О. П. (Олелько) Островський (м. Золотоноша), М. О. Драй-Хмара (с. Малі Канівці), М. І. Терещенко (с. Щербинівка), М. К. Масло (с. Ковалівка), І. С. Дробний (с. Богуславець), М. Г. Василенко (с. Драбівці), драматург і корифей театру М. П. Старицький (с. Кліщинці), сатирик Юхим Гедзь (О. В. Савицький, м. Золотоноша), прозаїки Іван Ле (І. Л. Мойся, с. Мойсинці) і Сергій Носань (х. Дубинка) та ін.

Загальновідомим є факт, що саме в Золотоноші розпочала свою сценічну діяльність осяйна зірка національного театру й кіно Н. М. Ужвій. Кілька уродженців Золотоніщини стали театральними знаменитостями й титуловані високим званням «народний артист України». У їхньому числі – Шевченківський лауреат А. П. Гончар (с. Деньги), а також Ю. П. Бакум (с. Матвіївка), В. М. Дудник (с. Вознесенське), П. І. Загребельний (с. Рождественське), В. М. Нечипоренко (м. Золотоноша), Б. В. Романицький (сmt Чорнобай), В. Ю. Чечот (с. Свічківка).

Помітним є і внесок наших краян у розвиток музичного мистецтва. Уже впродовж понад 20 років очолює

Національну оперу народний артист України й повний лицар ордена «За заслуги» П. Я. Чуприна (м. Золотоноша). Чарувала своїм співом пісенна зірка, Шевченківська лауреатка Д. Г. Петриненко (с. Білоусівка), званням Посла Миру титуловано оперну співачку, народну артистку України, лауреатку Національної премії ім. Т. Шевченка Л. В. Монастирську (с. Іркліїв). Лідеркою уславленого тріо бандуристок «Дніпрянка» була народна артистка Ю. П. Гамова (с. Бубнівська Слобідка). Зажили слави своєю виконавською майстерністю й бандурист С. В. Баштан та кобзар М. Д. Коваль (обидва із с. В. Хутір). Відомим хореографом став М. П. Коломієць (сmt Драбів).

Серед наших земляків є й знані в Україні та світі майстри образотворення. Насамперед слід нагадати про дещо призабутого мистця високого лету, уродженця с. Кропивна І. М. Шульгу, який згинув у сталінських катівнях. Фундатором туркменського мистецтва вважають талановитого художника І. І. Черінька (с. Деньги). Творчість кількох наших земляків відзначена високим званням народного художника України. У їхньому числі – відомий графік і монументаліст, один із творців пам'ятника Голодомору (Київ, Торонто), академік мистецтв В. Є. Перевальський (с. Бубнівська Слобідка), Шевченківський лауреат М. П. Бабак (с. Воронинці) та відомий живописець В. О. Приходько (м. Золотоноша). Лауреатом Національної премії ім. Т. Шевченка став і мистецтвознавець, музейник і видавець В. В. Недяк (с. Вереміївка).

Уродженці Золотоніщини залишили свій вагомий слід у церковно-релігійній історії України. У числі цих духовних достойників – архієпископи Юрій (Ю. Міхновський, с. Піщане) і Симон (С. Тодорський,

м. Золотоноша), єпископи Єпифаній (Є. Канівецький, с. Благодатне), Анатолій (А. Мелес, м. Золотоноша), архімандрити Йоасаф (Й. Мохов, останній ректор Києво-Могилянської академії, с. Жовнине), Іван (Й. Ільницький, с. Білоусівка), Кирило (С. Говорун, м. Золотоноша) та ін.

Чимало наших краян сягнули вражаючих спортивних вершин. Село Красенівка є малою Батьківщиною непереможного борця й світового рекордсмена І. М. Піддубного, а Золотоноша – міжнародного гросмейстера І. Є. Болеславського. Чемпіонські титули на Паралімпійських іграх вибороли біатлоністи Л. В. Павленко (с. Дмитрівка) і Г. В. Вовчинський (с. Білоусівка). У смт Чорнобай нині мешкає легендарний олімпійський чемпіон А. І. Хіміч.

* * *

Попри нинішні негаразди й випробування, пов'язані зі широкомасштабною війною путінської московії проти України, жителі Золотоніського краю не втрачають оптимізму й віри в краще майбутнє. Вони впевнені в нашій Перемозі над рашистами і роблять усе від них залежне задля її наближення!

ЮВІЛЕЙНІ ДАТИ

490 років від першої документальної згадки про **с. Домантів** (1535р.)¹.

425 років від першої згадки про **с. Жовнине** (Жолнін, 1600 р.).

410 років від першої документальної згадки про **с. Кропивна** (1615 р.).

400 років утворення **Переяславського полку**, до якого в різний час входили Богушківська, Гельмязівська, Золотоніська, Іркліївська, Кропивнянська сотні.

365 років від першої документальної згадки про **с. Богуславець** (1660 р.).

335 років від першої документальної згадки про **с. Коврай** (1690 р.).

325 років від народження церковного діяча, проповідника, законовчителя, перекладача, архієпископа **Симона** (в миру Симеона Федоровича Тодорського) (1700–1754 рр., м. Золотоноша); від першої документальної згадки про **с. Скородистик** (1700 р.).

295 років від першої документальної згадки про **с. Ревбинці** (1730 р.).

275 років від першої документальної згадки про **с. Синьооківка** (1750 р.).

285 років від першої документальної згадки про **с. Маркизівка** (тоді Сотницький хутір, 1740 р.).

235 років набуття **Красногірською** обителлю статусу жіночого монастиря (1790 р.).

205 років від освячення **церкви Іоана Милостивого** (1820 р., м., нині смт. Чорнобай).

¹ У цьому блоці хронологічну інформацію подано в межах року, без конкретних дат.

200 років від дня народження педагога й громадського діяча, члена Кирило-Мефодіївського товариства Олександра Даниловича Тулуба (1825–1872 рр., батько поета Павла Тулуба, м. Золотоноша).

185 років освячення нового приміщення **Троїцької церкви** у с. Гельмязів (1840 р.).

175 років від першої документальної згадки про **с. Броварки** (тоді хутір, 1850 р.).

160 років від набуття містечком **Драбів** статусу волосного центру (1865 рік).

140 років від першої документальної згадки про **с. Кедина Гора, Комарівка, Дібрівка та с-ще Снігурівка** (тоді хутори, 1885 р.).

125 років початку виробничої діяльності **картонно-паперової фабрики** князів Барятинських (1900 р., м., нині смт Драбів); першої документальної згадки про с-ще Холодне (тоді хутір, 1900 р.).

120 років «Вереміївської бучі» – антипоміщицького виступу селян Вереміївки (1905 р.).

115 років відкриття приміщень **Золотоніського стаціонарного театру та Золотоніської чоловічої гімназії** (1910 р.); від дня народження військового діяча, Героя Радянського Союзу **Миколи Омеляновича Лисенка** (1910–1943 рр., с. с. Софіївка).

105 років від дня народження військового діяча, Героя Радянського Союзу **Василя Федоровича Педька** (1920–1943 рр., с. Коврай Другий); підпорядкування **Золотоніського повіту** Кременчуцькій губернії (1920 р.).

100 років від початку заселення сіл **Веселий Хутір і Журавлине**.

95 років Драбівського повстання проти насильницької колективізації.

75 років заснування **с. Привітне** (1950 р.).

55 років початку виробничої діяльності **Пальмірського цукрового заводу**.

35 років виникнення **Золотоніського районного осередку Народного Руху України** (1990 р.).

СІЧЕНЬ²

Поч. січня (кінець грудня 1779 р.) – 245 років від дня народження церковного діяча, педагога, архімандрита, останнього ректора Києво-Могилянської академії **Йосипа Омеляновича Мохова** (1780 – після 1823 рр., с. Жовнино).

4. 01. – 90 років від дня народження вченого-фітопатолога, селекціонера, професора, директора Інституту захисту рослин УААН України **Михайла Павловича Лісового** (1935–2017 рр., с. Коврай Другий).

5. 01. (24. 12. 1859 р.) – 165 років від дня народження вченого-історика, археолога, нумізмата, етнограф, картограф **Василя Григоровича Ляскоронського** (1860–1928 рр., м. Золотоноша).

12. 01. – 90 років від дня народження художника, заслуженого майстра народної творчості України **Василя Івановича Дрючила** (1935–2008 рр., с. Щербинівка); 50 років від дня смерті поета, перекладача, лінгвіста **Івана Онікійовича Виргана**, (1908–1975 рр., с. Матвіївка, нині с.Кліщинці).

21. 01. – 105 років від дня народження військового діяча, Героя Радянського Союзу **Івана Михайловича Удода** (1920–1944 рр., с. Мехедівка).

² З об'єктивних причин це видання не претендує на всеохопність інформації про ювілярів-краян.

30 (17). 01. – 115 років від дня народження військового діяча, інструктора-випробовувача парашутів, Героя Радянського Союзу **Василя Григоровича Романюка** (1910–1993 рр., с-ще Драбів).

ЛЮТИЙ

3. 02. – 85 років від дня народження вченого-історика й правознавця, професора **Григорія Григоровича Демиденка** (нар. 1940 р., с. Хрестителево).

08. 02. – 95 років від дня народження оперної співачки, народної артистки України, лауреатки Національної премії ім. Т. Шевченка **Діани Гнатівни Петриненко** (1930–2018 рр., с. Білоусівка).

14. 02. – 85 років від дня народження художника, заслуженого майстра народної творчості України **Івана Єгоровича Деркача** (1940–2014 рр., с. Безпальче).

20. 02 – 110 років від дня народження механізатора, Героя Соціалістичної Праці **Тимофія Івановича Водяника** (1915–1998 рр., с. Лихоліти).

25. 02. – 65 років від дня народження заслуженого працівника культури України **Валерія Петровича Латиша** (1960–2003 рр., смт Драбів).

28.02. – 90 років від дня народження художника-графіка **Сергія Олександровича Грущенка** (1935 р., с. Вереміївка)

БЕРЕЗЕНЬ

4. 03 (19. 02.) – 120 років від дня відкриття у **Драбові** земської лікарні (1905 р.).

13. 03. – 105 років від дня народження графіка, живописця, заслуженого працівника культури України **Василя Павловича Бакала** (1920–1991 рр., с. Піщане).

14. 03. – 100 років з дня народження вченого-математика, професора **Василя Наумовича Боровика** (1925–2007 рр., смт Чорнобай).

21. 03. (9. 03). – 135 років від дня народження вченого-філолога, індолога, професора **Олексія Петровича Баранникова** (1890–1952 рр., м. Золотоноша); 130 років від дня народження письменника-прозаїка **Івана Леонтійовича Мойсі (Івана Ле)** (1895–1978 рр., с. Мойсинці, нині Придніпровське).

24. 03 (11. 03.) – 110 років з дня народження вченої-біологині, професорки **Марії Кузьмівни Білецької (1915–?, с. Кліщинці)**; 120 років від дня народження військового діяча, Героя Радянського Союзу **Василя Прокоповича Шабанова** (1905–1963 рр., с. Велика Бурімка).

27. 03 – 105 років від дня народження вченого-економіста, професора **Олексія Григоровича Лобунця** (1920–1995 рр., с. Гельмязів).

КВІТЕНЬ

5. 04. – 90 років від дня народження кінорежисера, сценариста, письменника, заслуженого діяча мистецтв України **Василя Васильовича Ілляшенка** (1935–2014 рр., с. Чехівка).

9. 04. – 90 років від дня народження поетеси й перекладачки **Тамари Панасівни Коломієць** (1935–2023 рр., прож. в с. Гельмязів).

13. 04. – 105 років від дня народження військового льотчика, двічі Героя Радянського Союзу **Івана Никифоровича Степаненка** (1920–2007 рр., с. Нехайки).

14. 04. – 90 років з дня народження кінорежисера, письменника, сценариста заслуженого діяча мистецтв України **Юрія Петровича Тупицького** (1935–2019 рр., с. Воронинці).

16. 04. – 90 років від дня народження доярки, Героя соціалістичної праці **Віри Пилипівни Двірної** (1935 р., с. Старий Коврай).

20. 04. – 80 років із дня загибелі військового діяча, Героя Радянського Союзу **Степана Яковича Устименка** (1917–1945 рр., с. Крутьки).

24 (11). 04 – 125 років від дня народження військового діяча, генерал-лейтенанта, першого і єдиного наркомом оборони УРСР **Василя Пилиповича Герасименка** (1900–1961 рр., с. Велика Бурімка).

28. 04. – 20 років від дня смерті поетеси й перекладачки **Наталії Андріївни Лівицької-Холодної** (1902–2005 рр., с. Гельмязів).

ТРАВЕНЬ

4. 05. – 235 років від дня народження вченого-китаїста, дипломата, мандрівника **Єгора Федоровича Тимківського** (дядько Михайла Максимовича, 1790–1875 рр., х. Тимківщина, нині с. Богуславець).

08. 05 – 80 років розгрому гітлерівської Німеччини (1945 р.); 80 років від дня загибелі Героя Радянського Союзу **Григорія Івановича Давиденка** (1921–1945 рр., с. Старий Коврай).

20. 05. – 120 років від дня народження військового діяча, Героя Радянського Союзу **Максима Онуфрійовича Ластовського** (1905–1988 рр., с. Михайлівка).

21 (9). 05. – 140 років від дня народження заслуженого лікаря України **Миколи Яковича Слюсаревського** (1885–1980 рр., с. Гельмязів).

22. 05. – 65 років від дня народження вченої-лінгвістки, професорки **Ганни Іванівни Мартинової (Костюченко)** (1960 р., с. Піщане).

25. 05. – 50 років від дня народження оперної співачки, народної артистки України, лауреатки Національної премії ім. Т. Шевченка **Людмили Вікторівни Монастирської (Повстенко)** (1975 р., с. Іркліїв).

28. 05. – Всеукраїнський день краєзнавства; 70 років від дня народження мистецтвознавця, художника, історика, етнографа, видавця, режисера, лауреата Національної премії ім. Т. Шевченка **Володимира Володимировича Недяка** (1955 р., с. Вереміївка).

ЧЕРВЕНЬ

2. 06. – 115 років від дня народження військового діяча, Героя Радянського Союзу **Андрія Івановича Мигаля** (1910–1963 рр., с. Васютинці).

5. 06 (24. 05). – 200 років від дня смерті церковного діяча, проповідника, педагога, ректора духовної академії, єпископа **Єпифанія** (в миру Євдокима Васильовича Канівецького) (1776–1825 рр., с. Богущкова Слобідка, нині Благодатне).

9. 06. – 75 років від дня народження вченого в галузі автоматизованих систем, професора **Миколи Григоровича Лихогруда** (1950–2007 рр., с. Жовтневе, нині Мирне).

16 (03). 06. – 130 років від дня народження художника-реставратора, засновника реставраційної школи в м. Київ **Дениса Никифоровича Невкритого** (1895–1970 рр., с. Кліщинці).

16. 06. – 100 років від дня народження доярки, Героя соціалістичної праці **Марфи Олексіївни Марченко** (1925–2001 рр., с. Чапаєвка, тепер Благодатне).

23 (10). 06. – 120 років від дня народження вченого-історика, професора, директора Інституту історії АН УРСР **Олександра Карповича Касименка** (1905–1971 рр., с. В. Бурімка).

29. 06. – 130 років від дня народження отамана Наддніпрянського загону доби визвольних змагань 1917–1923 рр. **Івана Григоровича Савченка** (псевдо «**Нагірний**») (1895–1923 рр., с. Вереміївка).

ЛИПЕНЬ

7. 07. – 100 років від дня народження аграрія, Героя соціалістичної праці **Івана Андрійовича Лута** (1925–1974 рр., с. Мутихи, нині Степове).

СЕРПЕНЬ

08. – 160 років від початку діяльності **Золотоніського земства** (1865 р., м. Золотоноша).

02. 08. – 105 років від дня народження механізатора, Героя соціалістичної праці **Іллі Петровича Пухи** (1920–1996 рр., с. Демки).

06. 08. – 100 років від дня народження військового діяча, Героя Радянського Союзу **Пантелеймона Панасовича Гнучого** (1925–1999 рр., с. Степанівка).

10. 08. – 90 років від дня народження громадсько-політичного діяча, народного депутата України 1-го скликання **Івана Давидовича Пасічника** (1935 р., прац. у смт Чорнобай).

16. 08. – 100 років від дня народження військового діяча, повного лицаря ордена Слави **Володимира Мусійовича Лисака** (1925–1996 рр., с. Дуніновка, нині смт Драбів).

27. 08. – 160 років від дня народження спортсмена, учасника перших (новітніх) Олімпійських ігор в Афінах 1896 р. **Миколи Сергійовича фон Ріттера** (1865–19?, м. Золотоноша).

ВЕРЕСЕНЬ

15. 09. 100 років від дня народження військового діяча, повного лицаря ордена Слави **Миколи Карповича Андрієнка** (1925–2003 рр., с. Гельмязів).

20. 09. 105 років від дня народження військового діяча, Героя Радянського Союзу **Якова Трохимовича Андрющенка** (1920–2005 рр., с. Матвіївка).

22. 09. – 75 років від дня народження вченого-медика, заслуженого винахідника, заслуженого діяча науки і техніки України, професора **Олексія Антоновича Шандри** (1950–2022 рр., с. Піщане); 60 років від дня народження **Любов Петрівни Шеремет** (1965 р., с. Піщане)..

27. 09. – 90 років від дня народження заслуженого лікаря України **Бориса Миколайовича Вергуна** (1935–2010 рр., с. Кліщинці).

ЖОВТЕНЬ

11. 10 (28. 09). – 120 років від дня народження живописця-пейзажиста **Олександра Степановича Павлова** (1905–1969 рр., м. Золотоноша).

12. 10 – 65 років від дня народження письменниці **Лідії Іванівни Науменко-Прядки** (1960 р., с. Малі Канівці).

17. 10. – 70 років від дня народження аграрія, майстра спорту України, заслуженого працівника сільського господарства України **Дмитра Олександровича Лисуна** (1955–2010 рр., прац. у с. Плешкані).

18 (5). 10. – 120 років від дня народження художника-графіка **Дмитра Митрофановича Гринця** (1905–1993 рр., м. Золотоноша).

28 10. – 105 років від дня народження педагога, краєзнавця, громадсько-політичного діяча, заслуженого вчителя України **Михайла Федоровича Пономаренка** (1920–2010 рр., с. Підставки).

31 (18). 10. – 120 років **Золотонісько-Коробівського збройного повстання** проти царизму в ході Першої народної революції (1905 р.).

ЛИСТОПАД

3. 11. – 70 років від дня народження вченого, професора, заслуженого працівника ветеринарної медицини України **Андрія Івановича Завгороднього** (1955 р., с. Кропивна).

6. 11. – 65 років із часу відкриття М. Ф. Пономаренком **Золотоніського районного краєзнавчого музею** (на громадських засадах, 1960 р., м. Золотоноша).

25. 11. – 90 років від дня народження співачки й бандуристки, народної артистки України **Юлії Петрівни Гамової** (1935 р., с. Бубнівська Слобідка).

27. 11. – 160 років **Піщанській школі** (1865 р.).

ГРУДЕНЬ

2. 12. – 105 років від дня народження вченого-економіста, заслуженого діяча науки і техніки України, професора **Анатолія Карповича Покритана** (1920–2003 рр., прож. у с. Богдани, Безпальче); 100 років від дня народження свинарки, Героя соціалістичної праці **Ганни Захарівни Яковенко** (2025–2012 рр., с. Драбівці).

5. 12. – 110 років від дня народження військового діяча, віце-адмірала **Григорія Корнійовича Чорнобая** (1915–1995 рр., с. Піщане).

3. 12 – 85 років від дня народження вченого-біолога, професора, заслуженого працівника культури України, директора Уманського дендропарку «Софіївка» НАН України **Івана Семеновича Косенка** (1940–2022 рр., с. Хрестителево).

6. 12 – 85 років від дня народження громадсько-політичної діячки, аграрія, Героя соціалістичної праці **Катерини Олексіївни Полатайло** (1940–1986 рр.), с. Павленки, нині Новоукраїнка).

12. 12 (31.11) – 200 років від дня народження вченого-математика **Михайла Єгоровича Ващенко-Захарченка** (1825–1912 рр., с. Маліївка).

13. 12. – 75 років від дня народження заслуженого працівника соціальної сфери України **Василя Андрійовича Шевчука** (1950 р., с. Гельмязів).

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Андрієнко М.
Бабак М.
Бабак М.
Бакало В.
Бакум Ю.
Бараніченко Г.
Баранников О.
Бах О.
Баштан С.
Беляков Ю.
Білецька М.
Білиловський К.
Білинський М.
Болеславський І.
Боровик В.
Бут П.
Василенко М.
Василенко О.
Васильченко М.
Васильченко О.
Ващенко-Захарченко М.
Вирган І.
Вергун Б.
Вовк А.
Вовчинський Г.
Водяник Т.
Гамова Ю.
Гладкий Й.
Говорун С.
Гончар А.
Горелов Ф.
Гринець Д.

Грущенко С.
Гедзь Ю.
Двірна В.
Демиденко Г.
Деркач Б.
Джеджелій Ф.
Дзеверін І.
Драй-Хмара М.
Драй-Хмара М.
Дробний І.
Дрючило В.
Дудник В.
Думитрашко К.
Душейко А.
Душейко Г.
Душейко О.
Душейко П.
Завгородній А.
Загребельний П.
Злобинець М.
Іванищенко Л.
Ілляшенко В.
Ільницький Й.
Канівецький Є.
Касименко О.
Келеп К.
Кива В.
Коваль М.
Коломієць М.
Коломієць П.
Коломієць Т.
Консовський М.

Косенко І.
Котляревський І.
Круковес Н.
Куниця С.
Ластовський М.
Ле (Мойся) І.
Левчик В.
Левчик В.
Лисак В.
Лисенко М.
Лисун Д.
Лисун Л.
Лихогруд М.
Лівицька-Холодна Н.
Лівицький А.
Лісовий М.
Лобунець О.
Лукашевич С.
Лут І.
Лучицький І.
Ляскоронський В.
Максимович М.
Максимович О.
Мартінова Г.
Марченко А.
Марченко М.
Марченко О.
Масло М.
Мелес А.
Мерінг Ф.
Мигаль А.
Міхновський Ю.
Монастирська Л.
Мохов Й.
Навроцький О.
Наливайко С.

Науменко В.
Невкритий Д.
Недяк В.
Нерух Г.
Нерух Г.
Нечипоренко В.
Нечипоренко В.
Носань С.
Олефіренко В.
Орел І.
Острянин Я.
Охрім Варнак О.
П. (Олелько) Островський П.
Павленко Л.
Павлов О.
Падалка І.
Пасічник І.
Педько В.
Перевальський В.
Петриненко Д.
Піддубний І.
Покритан А.
Полатайло К..
Потапенко І.
Приймак Г.
Приходько В.
Пух І.
Рева Н.
Рітгер М.
Романицький Б.
Романюк В.
Савран М.
Савченко І.
Сковорода Г.
Слюсар М.
Слюсаревський М.

Собко М.
Соболев-Кузьмін М.
Сологуб О.
Старицький М.
Старицький М.
Телюченко М.
Терещенко М.
Тодорський С.
Том Ван Гої
Томенко М.
Тупицький Ю.
Удод І.
Устименко С.
Федорович Т.

Хіміч А.
Червяковський Н.
Черінько І.
Чечот В.
Чорнобай Г.
Чуприна П.
Шандра О.
Шебанін В.
Шебанін В.
Шелухін С.
Шеремет Л.
Шинкаренко В.
Шульга І.
Яковенко Г.

Дуніновка, с.
Желді, с.
Жовнине, с.
Жовтневе (Мирне), с.
Золотоноша, м.
Золотоношка, р.
Іркліїв, с.
Іркліїв, с.
Каленики, с.
Кедина Гора, с.
Кизивер, с.
Кліщинці, с.
Кліщинці, с.
Ковалівка, с.
Коврай Другий, с.
Ковтуни, с.
Коробівка, с.
Кропивна, р.
Кропивне, с.
Кропивне, с.
Крутьки, с.
Лихоліти, с.
Лукашівка, с.
Лящівка, с.
Малі Канівці, с.
Маліївка, с.
Маркизівка, с.
Матвіївка, с.
Мельники, с.

Мехедівка, с.
Мойсинці (Придніпровське), с.
Мутихи (Степове), с.
Нехайки, с.
Нова Дмитрівка, с.
Павленки (Новоукраїнка), с.
Пальміра, с.
Перервенці, с.
Піщане, с.
Піщане, с.
Плешкані, с.
Привітне, с.
Рождественське, с.
Свічківка, с.
Синьооківка, с.
Скородистик, с.
Старий Коврай, с.
Степанівка, с.
Сула, р.
Супій, р.
Тимківщина, х.
Холодне, с-ще
Хрестителево, с.
Хрущівка, с.
Чапаєвка, с.
Чехівка, с.
Чорнобай, смт
Чумгак, р
Шабельники, с.

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Антипівка, с.
Бакаївка, с.
Безбородьки, с.
Безпальче, с.
Білоусівка, с.
Благодатне, с.
Благодатне, с.
Богдани, с.
Богуславець, с.
Богушкова Слобідка, с.
Боромль, м.
Бубнівська Слобідка, с.
Бузьки, с.
Васютинці, с.
Велика Бурімка, с.

Великий Хутір, с.
Вереміївка, с.
Вознесенське, с.
Воїнь, м.
Воронинці, с.
Гельмязів, с.
Гельмязів, с.
Гладківщина, с.
Деньги, с.
Дмитрівка, с.
Дмитрівка, с.
Дніпро, р.
Домантів, с.
Драбів, с.
Дубинка, х.

ЗМІСТ

ЗОЛОТОНІСЬКИЙ КРАЙ: ШТРИХИ
ДО МИНУВШИНИ Й СУЧАСНОСТІ 3

Далека минувшина 3

Край у ХІХ – поч. ХХ ст. 6

Радянська доба 8

В умовах незалежної держави 13

Сьогодення району 14

Золотоніські знаменитості 17

ЮВІЛЕЙНІ ДАТИ 21

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК 32

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК 34